



Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

30 юни 2022 година *

„Преюдициално запитване — Социална политика — Равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване — Директива 79/7/ЕИО — Член 4, параграф 1 — Непряка дискриминация, основана на пола — Национална правна уредба, която предвижда несъвместимост на две или повече пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, придобити по силата на една и съща законоустановена социалноосигурителна схема — Съвместимост на такива пенсии, когато са част от отделни законоустановени социалноосигурителни схеми — Установяване на непряка дискриминация въз основа на статистически данни — Определяне на засегнатите групи за сравнение — Обосноваване“

По дело C-625/20

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Juzgado de lo Social nº 26 de Barcelona (Съд по трудови и осигурителни спорове № 26, Барселона, Испания) с акт от 13 октомври 2020 г., постъпил в Съда на 19 ноември 2020 г., в рамките на производство по дело

КМ

срещу

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: А. Prechal (докладчик), председател на състава, J. Passer, F. Biltgen, N. Wahl и M. L. Arastey Sahún, съдии,

генерален адвокат: L. Medina,

секретар: С. Di Bella, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 януари 2022 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за КМ, от I. Armenteros Rodríguez, abogado,

* Език на производството: испански.

- за Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), от P. García Perea и A. R. Trillo García, letrados,
- за испанското правителство, от J. Rodríguez de la Rúa Puig и M. J. Ruiz Sánchez, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от I. Galindo Martín и A. Szmytkowska, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 24 февруари 2022 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4 от Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване (ОВ L 6, 1979 г. стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между КМ и Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (Национален осигурителен институт, Испания) във връзка с отказа на последния да признае съвместимостта на две признати на КМ пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност по силата на една и съща законоустановена социалноосигурителна схема въз основа на различни осигурителни периоди и за различни увреждания.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 1 от Директива 79/7 предвижда:
„Настоящата директива има за цел постепенното прилагане в сферата на социалното осигуряване и на другите елементи на социалната закрила, предвидени в член 3, на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, наричан по-долу „принцип на равното третиране“.“.
- 4 Съгласно член 3, параграф 1, буква а) от тази директива тя се прилага в законно установените схеми, които осигуряват закрила по-специално срещу риска „инвалидност“.

5 Член 4, параграф 1 от същата директива предвижда:

„Принципът на равното третиране означава, че не се допуска каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, в частност чрез позоваване на брачното или семейното положение, особено що се отнася до:

- обхвата на схемите и условията за достъп до тях;
- задължението за внасяне на осигурителните вноски и изчисляването на вноските;
- изчисляването на обезщетенията, включително и увеличенията, дължими за съпрузи и на издържани лица и условията, които определят продължителността и запазването на правото на обезщетение“.

6 Член 1 от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (ОВ L 204, 2006 г., стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 262) предвижда по-конкретно, че в директивата се съдържат разпоредби за прилагане на принципа на равното третиране по отношение на професионалните социалноосигурителни схеми.

7 Съгласно член 2, параграф 1, буква е) от тази директива „професионални социалноосигурителни схеми“ са схемите, които не са регулирани от Директива [79/7] и които имат за цел да предоставят на работници, независимо дали са заети или самостоятелно заети лица, в рамките на едно предприятие или група от предприятия, област на икономическа дейност или професионален сектор, или група професионални сектори, обезщетения, предназначени да допълнят или да заместят обезщетенията, предвидени в законно установените социалноосигурителни схеми, независимо дали участието в тези схеми е задължително или доброволно.

Испанското право

8 Член 9, параграф 1 от Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване) в консолидираната му редакция, одобрена с Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г. (BOE, бр. 261 от 31 октомври 2015 г., стр. 103291) (наричан по-нататък „LGSS“), предвижда:

„Системата за социално осигуряване се състои от следните схеми:

- а) общата схема, за която се прилага дял II от настоящия закон;
- б) специалните схеми, посочени в следващия член“.

9 Член 10 от LGSS предвижда:

„1. Създават се специални схеми за професионални дейности, които поради своето естество, специалните времеви и географски условия, при които се извършват, или вида на производствения процес изискват създаването на такива схеми, за да се гарантира правилното прилагане на социалноосигурителните обезщетения.

2. Специални схеми са тези, които се отнасят до следните групи:

а) самостоятелно заетите лица.

[...]“.

10 Член 163 от LGSS е озаглавен „Несъвместимост на обезщетения“ и предвижда в параграф 1:

„Пенсиите по общата [социалноосигурителна] схема са несъвместими помежду си, когато едно и също лице получава тези пенсии, освен ако изрично не е предвидено друго в закон или подзаконов нормативен акт. В случай на несъвместимост получателят, който би могъл да има право на две или повече пенсии, избира едната от тях.“.

11 Съгласно 26-ата преходна разпоредба от LGSS, приложима към спора в главното производство:

„1. Професионалната инвалидност, независимо от причината за възникването ѝ, се класира по следната скала:

а) частична професионална инвалидност за обичайната професия;

б) пълна професионална инвалидност за обичайната професия;

с) обща професионална инвалидност за всеки вид работа;

д) нетрудоспособност, която предполага помощта на трето лице.

2. При злополука, независимо дали е професионална или не, под обичайна професия се разбира професията, която работникът е упражнявал обичайно към момента на злополуката. При заболяване, независимо дали е професионално или не, под обичайна професия се разбира професията, на която работникът е посветил основната си дейност в периода преди настъпването на установената с правната уредба инвалидност.

[...]

4. Под пълна професионална инвалидност за обичайната професия се разбира неспособност, която пречи на работника да изпълнява всичките или основните задачи от тази обичайна професия, при което той може да се посвети на друга различна професия.

[...]“.

12 Член 34 от Decreto 2530/1970, por el que se regula el régimen especial de la Seguridad Social de los trabajadores por cuenta propia o autónomos (Декрет 2530/1970 относно специалната социалноосигурителна схема за самостоятелно заетите лица) от 20 август 1970 г. (BOE, бр. 221 от 15 септември 1970 г., стр. 15148) гласи:

„Несъвместими помежду си са пенсиите, предоставяни на получателите по тази специална схема, освен ако изрично не е предвидено друго. Всяко лице, което може да получи две или повече пенсии, трябва да избере една от тях.“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 13 С решение на INSS от 2 март 1999 г. на жалбоподателката в главното производство, която е включена в общата схема за социално осигуряване (наричана по-нататък „RGSS“), е призната трайна пълна загуба на работоспособност за нейната обичайна професионална дейност като административен помощник вследствие от непрофесионално заболяване, свързано с настъпил исхемичен инсулт, като ѝ е отпусната пенсия по RGSS, изчислена въз основа на платените вноски за периода от май 1989 г. до април 1994 г.
- 14 С решение от 20 март 2018 г. INSS признава на жалбоподателката в главното производство, която междувременно е започнала работа като помощник възпитател, положението на трайна пълна загуба на работоспособност и по отношение на нейната нова обичайна професия във връзка с настъпила нетрудова злополука, довела до счупване на бедрената ѝ кост, като ѝ отпуска съответна пенсия по RGSS, изчислена въз основа на платените вноски за периода от февруари 2015 г. до януари 2017 г. INSS обаче приема, че съгласно член 163 от LGSS тази пенсия е несъвместима с отпуснатата по-рано пенсия, така че жалбоподателката в главното производство има право само на една от двете пенсии.
- 15 На 23 януари 2019 г. INSS отхвърля подадената от жалбоподателката жалба по административен ред срещу това последно решение.
- 16 На 12 март 2019 г. жалбоподателката в главното производство сезира запитващата юрисдикция с жалба за признаване на съвместимостта на пенсията за инвалидност, свързана с дейността ѝ като помощник възпитател, с тази, която е свързана с предишната ѝ професионална дейност като административен помощник, така че тези две пенсии да могат да се кумулират. За целта тя изтъква по същество, че член 163 от LGSS, въз основа на който INSS е обявил несъвместимостта на двете пенсии, не е приложим, тъй като води до непряка дискриминация, основана на пола, и следователно противоречи на правото на Съюза.
- 17 Запитващата юрисдикция уточнява най-напред, че жалбоподателката в главното производство е доказала изплащането на достатъчно осигурителни вноски, за да може да се ползва от разглежданите две пенсии.
- 18 По-нататък тя посочва, че испанската система на социално осигуряване се състои от няколко схеми, най-значимите от които са RGSS, която обхваща по принцип работниците и служителите, и специалната схема за самостоятелно заетите лица (наричана по-нататък „RETA“), която обхваща поначало самостоятелно заетите лица, като тези две схеми предлагат по-специално обезщетения за трайна пълна загуба на работоспособност на ползвателите, които по здравословни причини не са вече в състояние да работят.
- 19 Според запитващата юрисдикция, макар член 163 от LGSS да е пречка за кумулирането на две признати по реда на RGSS пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, от практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) следва, че тази разпоредба, тълкувана а contrario, позволява да се допусне подобно кумулиране, когато пенсиите произтичат от различни схеми, които по принцип са RGSS и RETA, включително въз основа на едни и същи увреждания. В основата на това тълкуване била идеята, че всеки от режимите преследва собствена цел, а именно за RGSS целта е да се компенсира невъзможността за извършване на дейност като наето лице, а за RETA — да се компенсира невъзможността за упражняване на дейност като самостоятелно заето лице.

- 20 Запитващата юрисдикция е склонна да приеме, че прилагането на такава норма води до основана на пола непряка дискриминация, която е недопустима по член 4 от Директива 79/7 и член 5 от Директива 2006/54, тъй като, макар нормата да не прави никакво разграничение въз основа на пола и поради това да изглежда неутрална, тя все пак би могла да има последици по отношение на жените. Съгласно предоставените от INSS статистически данни към датата 31 януари 2020 г., при наличието на доста балансирано разпределение между мъже и жени на осигурените по RGSS лица, жените представляват само 36,15 % от осигурените по RETA лица. Този малък дял отразявал по-голямата трудност за жените да осъществяват професионална дейност като самостоятелно заети лица, което се дължало на факта, че обществото традиционно им е възложило ролята да бъдат домакини.
- 21 Следователно, доколкото кумулирането на обезщетения било възможно само за придобитите по силата на различни схеми обезщетения и доколкото делът на осигурените по RETA мъже бил значително по-висок от този на жените, то кумулирането се осъществявало по-лесно при мъжете, отколкото при жените.
- 22 Накрая, запитващата юрисдикция счита за неубедителни доводите на INSS за обосноваване на несъвместимостта на двете разглеждани в главното производство пенсии. Тя изразява съмнения доколко е основателен доводът, че е допустима само една пенсия за трайна пълна загуба на работоспособност, за да се компенсира загубата на доходи вследствие от невъзможността да се продължи упражняването на обичайната професия, тъй като в даден момент можело да съществува само една обичайна професия. Всъщност този довод трябвало да доведе до забрана за кумулирането на две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, които са получени по различни схеми.
- 23 При тези обстоятелства Juzgado de lo Social nº 26 de Barcelona (Съд по трудови и осигурителни спорове № 26, Барселона, Испания) решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Противоречи ли на правната уредба на Европейския съюз, установена в член 4 от Директива [79/7] и в член 5 от Директива [2006/54], испанското правило относно съвместимостта на обезщетения, съдържащо се в член 163, параграф 1 от [LGSS], както е тълкувано в съдебната практика, което не допуска съвместяване на две обезщетения за трайна пълна загуба на работоспособност, отпуснати по една и съща социалноосигурителна схема, но допуска това съвместяване при обезщетения, отпуснати по различни схеми, въпреки че при всички положения съответните права са придобити на основание на отделни социалноосигурителни вноски, доколкото това правило може да създава непряка дискриминация, основана на пола или социалната роля, предвид съотношението на половете в различните социалноосигурителни схеми?
- 2) При отрицателен отговор на първия въпрос, ще противоречи ли посочената по-горе испанска правна уредба на правото на Съюза, ако съответните обезщетения са предоставени за различни увреждания?“.
- 24 Съдът постави няколко въпроса на INSS и на испанското правителство, които отговориха с писма, подадени съответно на 3 и 7 декември 2021 г.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 25 За да се уточни в самото начало обхватът на първия въпрос, следва да се обърне внимание, че запитващата юрисдикция иска да установи дали испанското законодателство в областта на социалното осигуряване е съвместимо с член 4 от Директива 79/7 и член 5 от Директива 2006/54 по отношение на условията, които уреждат предвидената в това законодателство възможност, така както е тълкувана от Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), за кумулиране на две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност в случай, при който осигуреното лице е изпълнило условията за отпускане на тези пенсии въз основа на осигурителни периоди по различни социалноосигурителни схеми.
- 26 В това отношение, що се отнася до приложимостта на посочените от запитващата юрисдикция директиви, от представените на Съда материали по делото е видно, че разглежданите в главното производство пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, които жалбоподателката в главното производство желае да кумулира, са отпуснати съгласно предвидената в LGSS система за социално осигуряване и имат за цел да защитят осигуреното лице от загубата на доходи вследствие на невъзможността да упражнява своята обичайна професия.
- 27 Подобни пенсии попадат в приложното поле на Директива 79/7, ако са част от законоустановена схема за закрила от някой от изброените в член 3, параграф 1 от нея рискове, а именно инвалидност, и са пряко и ефективно свързани със закрилата срещу този риск (вж. в този смисъл решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майките), C-450/18, EU:C:2019:1075, т. 35).
- 28 За сметка на това, както подчертават INSS, испанското правителство и Европейската комисия, Директива 2006/54 не е приложима към спора в главното производство. Всъщност от член 1, втора алинея, буква в) във връзка с член 2, параграф 1, буква е) от Директива 2006/54 следва, че тази директива не се прилага по отношение на уредените с Директива 79/7 законоустановени схеми (решение от 12 декември 2019 г., Instituto Nacional de la Seguridad Social (Добавка към пенсията на майките), C-450/18, EU:C:2019:1075, т. 34).
- 29 При тези обстоятелства следва да се приеме, че с първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали член 4, параграф 1 от Директива 79/7 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която не позволява на социалноосигурените работници да получават кумулативно две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, спадащи към една и съща социалноосигурителна схема, но позволява подобно кумулиране, когато тези пенсии са част от различни социалноосигурителни схеми.
- 30 Следва да се припомни, че макар правото на Съюза да зачита компетентността на държавите членки да организират своите системи за социално осигуряване и че при липсата на хармонизация на равнище Европейски съюз условията за предоставяне на обезщетения в областта на социалното осигуряване следва да се определят в законодателството на всяка държава членка, това не променя факта, че при упражняване на тези правомощия държавите членки трябва да спазват правото на Съюза (решение от 14 април 2015 г., Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, т. 25).

- 31 Следователно правото на Съюза по принцип не е пречка в законодателството си в областта на социалното осигуряване държава членка да изключи възможността за ползване едновременно на две или повече пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, или на възможността такова кумулиране да бъде разрешено при определени условия. Това законодателство обаче трябва да спазва Директива 79/7, и по-специално член 4, параграф 1 от нея, съгласно който принципът на равно третиране означава да не се допуска каквато и да било дискриминация, основана пряко или непряко на пола във връзка по-конкретно с изчисляването на обезщетенията.
- 32 Във връзка с това трябва да се констатира, на което обръща внимание и запитващата юрисдикция, че посочената в точка 29 от настоящото решение национална правна уредба се прилага, без да се прави разграничение между работниците от мъжки и женски пол, които са осигурени по различните испански социалноосигурителни схеми, и които по принцип са спазили условията за предоставяне на поне две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, така че тя не води до пряка дискриминация.
- 33 По отношение на въпроса дали същата национална правна уредба съдържа непряка дискриминация, в контекста на Директива 79/7 това понятие трябва да се разбира в смисъл, че е налице дискриминация, основана непряко на пола, когато привидно неутрална разпоредба, критерий или практика поставя лица от един пол в особено по-неблагоприятно положение от лица от друг пол, освен ако тази разпоредба, критерий или практика е обективно обоснована от легитимна цел и средствата за постигането на тази цел са подходящи и необходими (вж. в този смисъл решение от 8 май 2019 г., Villar Láiz, C-161/18, EU:C:2019:382, т. 37).
- 34 В случая запитващата юрисдикция е склонна да приеме, че разглежданата национална правна уредба съдържа непряка дискриминация. Както бе отбелязано в точки 20 и 21 от настоящото решение, запитващата юрисдикция посочва, че макар съгласно ползваните от нея статистически данни осигурените по RGSS лица да се разпределят по доста равномерен начин между двата пола, жените представляват само около 36 % от осигурените по RETA лица, като тези две схеми обхващат по-голямата част от работниците, осигурени по испанската социалноосигурителна система. По този начин мъжете се намират в по-благоприятно положение от жените да придобият по различни схеми право на няколко пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност и да могат да кумулират тези пенсии.
- 35 В това отношение е важно да се отбележи, на първо място, че разглежданата в главното производство национална правна уредба въвежда за работниците, които са придобили право на няколко пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, разлика в третирането в зависимост от привидно неутралния критерий, съгласно който тези работници имат право да кумулират подобни пенсии само когато те спадат към различни социалноосигурителни схеми.
- 36 Оказва се обаче, че такава разлика в третирането поставя в по-благоприятно положение работниците, които могат да кумулират две или повече пенсии, спадащи към различни социалноосигурителни схеми, с оглед на изчисляването на общия размер на тези пенсии, и обратно, тя може да постави в по-неблагоприятно положение работниците, които, след като са получили такива пенсии по една и съща схема за социално осигуряване, не могат да ги кумулират.

- 37 INSS и испанското правителство подчертават, че пенсиите, които спадат към различни схеми за социална сигурност, се различават по своите цели, и по-специално по своите правила за събиране и изчисляване на осигурителните вноски, като твърдят, че видно от тези обстоятелства, работниците, които могат да кумулират две или повече пенсии, не се намират в сходно положение с това на работниците, които не разполагат с тази възможност. Посочените обстоятелства обаче не изглежда да поставят под съмнение констатацията, че възможността за кумулиране на две или повече пенсии позволява по принцип на съответните работници да се ползват от общо обезщетение в по-висок размер от този на само една пенсия, на която иначе биха имали право, нито изглежда да доказват липсата на съпоставимост между положенията, в които се те намират, още повече че двете пенсии по RGSS и по RETA са предназначени да компенсират загубата на доходи вследствие от пълната неспособност на работника да упражнява обичайната си професия като самостоятелно заето лице, което все пак следва да се провери от запитващата юрисдикция.
- 38 На второ място, за да се прецени дали разглежданата в главното производство национална правна уредба може да постави в по-неблагоприятно положение работещите жени в сравнение с работещите мъже, следва да се припомни, че наличието на такова особено неблагоприятно положение би могло да се установи по-специално като се докаже, че подобна правна уредба засяга неблагоприятно много по-голям брой лица от единия, отколкото от другия пол (вж. в този смисъл решение от 21 януари 2021 г., INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, т. 25).
- 39 Това би могло да е така, ако се установи, че разглежданата в главното производство национална правна уредба води до лишаване на значително по-голям брой от работещите жени в сравнение с работещите мъже от възможността за кумулиране на две или повече пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност.
- 40 В случай като настоящия, при който националната юрисдикция разполага със статистически данни, Съдът е постановил, от една страна, че запитващата юрисдикция трябва да вземе предвид всички работещи лица, спрямо които се прилага водещата до различно третиране национална правна уредба, и от друга страна, че най-добрият метод за сравнение е да бъдат съпоставени съотношенията между съответните засегнати и незасегнати от твърдяната разлика в третирането работещи жени, спрямо които се прилага тази правна уредба, със същите съотношения при работещите мъже, към които тази уредба е също приложима (решение от 21 януари 2021 г., INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, т. 26).
- 41 В това отношение запитващата юрисдикция следва да прецени доколко представените пред нея статистически данни са надеждни и дали могат да бъдат взети предвид, т.е. дали по-специално не са израз на съвсем случайни или конюнктурни събития и дали са достатъчно значими (решение от 21 януари 2021 г., INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, т. 27).
- 42 От материалите по делото обаче е видно за Съда, че представилите становища страни и заинтересовани лица са разделени по въпроса какъв вид данни трябва да се използват, за да се определят съгласно методологията, посочена в точка 40 от настоящото решение, съотношенията на засегнатите от разликата в третирането лица. Те имат различия по-специално по въпроса дали посочените в точка 34 от настоящото решение данни, които са възприети от запитващата юрисдикция и се отнасят до съответните проценти на осигурени по RGSS и по RETA мъже и жени, позволяват да се установят съотношенията на

засегнатите лица, като INSS и испанското правителство подчертават особено липсата на пряка взаимна връзка между осигуряването по дадена схема и предоставянето на право на пенсия.

- 43 По въпроса за това колко относими са предоставените от запитващата юрисдикция данни, следва да се констатира, че разглежданата в главното производство национална правна уредба се прилага не към всички работници, осигурени по различните испански социалноосигурителни схеми, а само към тези, които по принцип отговарят на условията за предоставяне на поне две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, както по същество отбелязва и генералният адвокат в точка 65 от своето заключение.
- 44 Всъщност само на работниците от последната категория може да бъде отказано или да се признае право на кумулиране на две или повече пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност в зависимост от това дали те попадат в една и съща или в различни схеми за социално осигуряване.
- 45 Следователно, за да се определи дали разглежданата в главното производство национална правна уредба води до непряка дискриминация, не следва да се вземат под внимание работниците, които не могат да кумулират две или повече пенсии само поради това че не са изпълнили условията за отпускане на всяка от тези пенсии, които обаче по необходимост фигурират сред работниците, за които се отнасят възприетите от запитващата юрисдикция статистически данни относно процента на осигурените по различните социалноосигурителни схеми лица (вж. по аналогия решение от 21 януари 2021 г., INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, т. 30).
- 46 При това положение, за да се определи дали национална правна уредба като разглежданата в главното производство може да доведе до непряка дискриминация, противоречаща на член 4, параграф 1 от Директива 79/7, следва най-напред да се вземат под внимание всички работници, за които тя е приложима, а именно всички работници, които по принцип са придобили право на повече от една пенсия за трайна пълна загуба на работоспособност. По-нататък, сред така очертаната група работници трябва да се определи, от една страна, съотношението на работещите мъже, които не могат да кумулират тези пенсии и работещите мъже, които могат да ги кумулират, и от друга страна, да се определи същото съотношение при работещите жени. Накрая, тези съотношения трябва да се съпоставят помежду им, за да се прецени доколко значителна е евентуалната разлика между неблагоприятно засегнатото съотношение при работещите мъже и това при работещите жени.
- 47 Впрочем тази методология е неутрална по отношение на подчертаното от INSS и испанското правителство обстоятелство, че при работещите мъже има по-голям риск от работещите жени да се окажат в състояние на неработоспособност и съответно да трябва да искат отпускането на пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност. Всъщност съпоставянето, което следва да се направи, има за цел единствено да се установи дали в рамките на съответните категории работници от мъжки и женски пол, за които този риск вече е настъпил, разликата в третирането вследствие от разглежданата в главното производство национална правна уредба засяга неблагоприятно значително по-голям брой жени, отколкото мъже, на което по същество обръща внимание и генералният адвокат в точка 66 от своето заключение.

- 48 Що се отнася до данните, които са подходящи за извършването на такова съпоставяне, по искане на Съда на 3 декември 2021 г. INSS предостави допълнителни статистически данни относно броя на работниците от мъжки и женски пол с най-малко две основания за загуба на работоспособност, които към 10 ноември 2021 г. са получили по принцип правото на пенсия за трайна пълна загуба на работоспособност по линия на поне две социалноосигурителни схеми или единствено по RGSS.
- 49 В това отношение е важно да се припомни, че разглежданата национална правна уредба е приложима към всички работници, които по принцип са изпълнили условията за отпускане на поне две пенсии за загуба на работоспособност. Поради това тя може да засегне отрицателно всички работници, придобили правото на най-малко две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност по една и съща социалноосигурителна схема, независимо каква е тя.
- 50 Изглежда обаче посочените в точка 48 от настоящото решение данни позволяват по надежден начин да се прецени към отправната дата общият брой на облагодетелстваните от националната правна уредба в главното производство работници от мъжки и от женски пол, а това са 7 723 работещи мъже и 3 460 работещи жени, които към тази дата са получили правото по принцип да кумулират поне две общи пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност.
- 51 Както обаче Комисията правилно отбеляза в съдебното заседание, за работниците, които не могат да кумулират пенсиите, на които са получили право, тези данни се свеждат до изброяването на осигурени единствено по RGSS 4 047 работещи мъже и 3 388 работещи жени. Следователно в тези данни не се посочва общият брой на работниците, поставени в неблагоприятно положение към отправната дата от разглежданата в главното производство национална правна уредба, и поради това сами по себе си те не позволяват да се установят съотношенията между ощетените от тази правна уредба работници от мъжки и женски пол в съответствие с изложеното в точки 40 и 46 от настоящото решение, по-специално що се отнася до работниците, осигурени единствено по RETA, по отношение на които на основание член 34 от Декрет 2530/1970 относно специалната социалноосигурителна схема за самостоятелно заетите лица е приложимо същото правило, като установеното в член 163, параграф 1 от LGSS за осигурените по RGSS.
- 52 В този контекст следва да се подчертае, че с оглед на големия брой осигурени по RETA лица не е изключено вземането предвид на данните за работниците, получили по принцип право на най-малко две пенсии за пълна професионална инвалидност само по тази схема, да окаже въздействие върху изчисляването, въз основа на всички релевантни данни, на съответните съотношения между работници от мъжки и от женски пол, които са засегнати неблагоприятно от разглежданата в главното производство национална правна уредба, в съответствие с метода, изложен в точки 40 и 46 от настоящото решение.
- 53 Така, макар данни като посочените в точка 48 от настоящото решение да са поначало от значение за определянето на тези съотношения и съответно за установяването дали разглежданата в главното производство национална правна уредба може да постави в по-неблагоприятно положение работещите жени в сравнение с работещите мъже, трябва да се следи възприетите за тази цел данни в крайна сметка да са достатъчно надеждни и пълни, за да бъдат правилно установени посочените съотношения.

- 54 Запитващата юрисдикция следва да извърши необходимите проверки и евентуално да прецени дали е съществена възможната разлика в съотношението между работниците от мъжки и от женски пол, които са неблагоприятно засегнати от разглежданата в главното производство национална правна уредба, като се има предвид, че по-незначителна, но трайна и относително постоянна разлика през продължителен период от време между работниците от мъжки и от женски пол, също би могла да означава наличие на непряка дискриминация, основана на пола (вж. в този смисъл решение от 9 февруари 1999 г., *Seymour-Smith и Perez*, C-167/97, EU:C:1999:60, т. 61).
- 55 Освен това Съдът вече е постановил, че оценката на фактите, от които може да бъде предположено съществуването на непряка дискриминация, е от компетентността на съответния национален съдебен орган, в съответствие с националното право или практика, което/която може да предвижда по-специално непряката дискриминация да се доказва с всички средства, включително въз основа на статистически данни (вж. в този смисъл решение от 3 октомври 2019 г., *Schuch-Ghannadan*, C-274/18, EU:C:2019:828, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 56 На трето място, ако след тази преценка запитващата юрисдикция стигне до извода, че разглежданата в главното производство национална правна уредба поставя в особено неблагоприятно положение работещите жени в сравнение с работещите мъже, тази правна уредба ще съдържа непряка дискриминация, основана на пола, в противоречие с член 4, параграф 1 от Директива 79/7, освен ако тя не е обоснована от обективни фактори, които не са свързани с каквато и да е дискриминация, основана на пола. Такъв е случаят, ако тази разпоредба отговаря на легитимна цел на социалната политика, годна е да постигне тази цел и е необходима в това отношение, като се има предвид, че може да се счита за подходяща да гарантира посочената цел само ако действително отговаря на грижата за постигането ѝ и се прилага последователно и систематично (решение от 24 февруари 2022 г., *TGSS (Безработица на домашните помощници)*, C-389/20, EU:C:2022:120, т. 48).
- 57 Във връзка с това Съдът е постановил, че когато избират подходящите мерки за осъществяването на целите на своята социална политика и политиката на заетост, държавите членки разполагат с широка възможност за преценка (решение от 24 септември 2020 г., *YS (Професионални пенсии на ръководен персонал)*, C-223/19, EU:C:2020:753, т. 57).
- 58 Макар в крайна сметка действително националният съд да е единствено компетентен да прецени фактите, да тълкува националното законодателство и да определи дали и в каква степен разглежданата законова разпоредба е оправдана от такъв обективен фактор, то Съдът, от който в рамките на преюдициалното производство се изисква да предостави полезни отговори на този национален съд, е компетентен да даде указания, изведени от преписката по главното производство, както и от представените пред него писмени и устни становища, така че да позволи на националния съд да се произнесе (решение от 24 септември 2020 г., *YS (Професионални пенсии на ръководен персонал)*, C-223/19, EU:C:2020:753, т. 58).
- 59 В случая INSS и испанското правителство твърдят по същество, че разглежданата в главното производство национална правна уредба е обоснована с оглед на целта да се запази жизнеспособността на системата за социално осигуряване. Те посочват, от една страна, че възможността да се кумулират поне две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, получени в рамките само на една схема, които покриват един и същ риск от загуба на доходи от професионална дейност, би имала значителни последици за

финансирането на тази система, и от друга страна, че възможността за кумулиране на пенсии по различни схеми има ограничен бюджетен ефект, тъй като тези пенсии всъщност покриват различни рискове.

- 60 Що се отнася до въпроса дали такава цел е законосъобразна за социалната политика, то макар бюджетни съображения да не могат да оправдаят дискриминацията на някой от половете, целите да се гарантира устойчивото финансиране на пенсиите за загуба на работоспособност могат за сметка на това — предвид широката свобода на преценка на държавите членки — да се считат за законосъобразни цели на социалната политика, нямащи нищо общо с каквато и да било дискриминация, основана на пола (вж. в този смисъл решение от 21 януари 2021 г., INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, т. 38).
- 61 Що се отнася до способността на разглежданата в главното производство национална правна уредба да постигне посочената цел, вярно е, че подобна правна уредба — доколкото изключва или ограничава възможността за получаване на множество пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, по-специално когато подобно кумулиране може да доведе до предоставяне на заинтересованите лица на обща сума, надхвърляща загубата на доходи, която тези пенсии следва да компенсират — изглежда, може да допринесе за запазването на финансите на социалноосигурителната схема, като осигури заплащането на разумно обезщетение от съответните парични фондове.
- 62 При все това Комисията изтъква, без това да бъде оспорено, че независимо от въпроса дали работникът получава пенсии по една и съща или по различни схеми, свързаните с нея разходи остават за сметка на бюджета за социално осигуряване.
- 63 Освен това следва да се припомни, както бе прието в точки 36 и 37 от настоящото решение, че въпреки различията, които могат да съществуват между изплащаните в рамките на различните социалноосигурителни схеми пенсии във връзка с начина на изчисляването им, на вноските и на техните цели, възможността за кумулиране на няколко пенсии, получени по различни схеми, изглежда действително предоставя финансово предимство на съответните работници и може да доведе до допълнителни публични разходи.
- 64 Така бюджетните последици от кумулирането на няколко пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност не изглеждат да са много различни в зависимост от това дали такова кумулиране се предоставя за пенсии по една и съща или по различни схеми, още повече когато, както е в настоящия случай, съответният работник е придобил право на двете си пенсии въз основа на различни периоди, през които са правени вноски.
- 65 От това следва, че разглежданата в главното производство национална правна уредба не се прилага последователно и систематично, поради което не може да се приеме, че тя е годна да постигне посочената цел, което обаче следва да се провери от запитващата юрисдикция.
- 66 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 1 от Директива 79/7 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства осигурените по социалноосигурителна схема работници да получават кумулативно две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, когато те спадат към една и съща схема за социално осигуряване, но същевременно позволява такова кумулиране, когато пенсиите спадат към различни схеми за социално осигуряване, при положение че тази правна уредба поставя в особено неблагоприятно положение работещите жени в сравнение с работещите мъже,

по-специално поради това че допуска от кумулирането да се ползват работещите мъже в значително по-голямо съотношение, определено въз основа на всички работещи в съответствие с правната уредба мъже, в сравнение със съответното съотношение на работещи жени, при което правната уредба не е обоснована от обективни фактори, нямащи нищо общо с каквато и да било дискриминация, основана на пола.

По втория въпрос

- 67 Предвид отговора на първия въпрос няма необходимост да се дава отговор на втория въпрос.

По съдебните разноски

- 68 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 4, параграф 1 от Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която възпрепятства осигурените по социалноосигурителна схема работници да получават кумулативно две пенсии за трайна пълна загуба на работоспособност, когато те спадат към една и съща схема за социално осигуряване, но същевременно позволява такова кумулиране, когато пенсиите спадат към различни схеми за социално осигуряване, при положение че тази правна уредба поставя в особено неблагоприятно положение работещите жени в сравнение с работещите мъже, по-специално поради това че допуска от кумулирането да се ползват работещите мъже в значително по-голямо съотношение, определено въз основа на всички работещи в съответствие с правната уредба мъже, в сравнение със съответното съотношение на работещи жени, при което правната уредба не е обоснована от обективни фактори, нямащи нищо общо с каквато и да било дискриминация, основана на пола.

Подписи